

Examenbespreking vwo maatschappijwetenschappen
Dinsdag 25 mei 2021

Het correctievoorschrift van het CvTE is bindend. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. De NVLM wil benadrukken dat het belangrijk is om hierin gezamenlijk dezelfde lijn te volgen. Dit verslag is slechts een weergave van de bespreking van het examen en discussie die over de vragen is gevoerd.

Aanwezig: 82 docenten via MS Teams

Voorzitter: Lieke Meijs
Notulist: Rob v.d. Boorn
Moderator: Jasper Rijk

Algemene opmerkingen:

Positief:

- Onderwerpen zijn goed en aansprekend voor de leerlingen.
- Bronnen niet al te uitgebreid.

Commentaar

- Groot verschil met de pilotexamens, waarmee de leerlingen zich hebben voorbereid.
- Sommige docenten geven aan dat het anders is dan wat in de pilot gedaan is.
- Veel details (bv. schildpadgedrag, law of anticipated reactions), en minder vragen met toepassingen van kernconcepten. Hierdoor rijst de vraag of er niet veel reproductiekennis gevraagd is en er daardoor weinig hoge denkvaardigheden worden getoetst.
- In antwoordmodel vaak een scheve verhouding tussen het aantal stappen en het aantal toe te kennen punten. Dat is niet logisch en onduidelijk.
- Leerlingen zijn lang bezig geweest.

NB: Gezien het grote aantal aanwezigen is er voor gekozen een digitale vragenlijst rond te sturen. Hierin is geïnventariseerd welke vragen graag door de collega's in den lande besproken zouden moeten worden. In onderstaand verslag is aandacht voor de aldaar genoemde vragen.

Opmerkingen per vraag:

Vraag 3

Sommige ln geven conversiefase aan. In het schema van het systeemmodel staan poortwachters tussen invoer en omzetting. Omdat leerlingen moeten kiezen, komt een deel van hen uit op conversie. Voor omzetting pleit ook dat een onderwerp op de politieke agenda moet komen. Bovendien wordt in de bron verwezen naar het oppositievoeren van DENK, wat in de 'omzetting' plaatsvindt.

Voorstel: conversiefase ook goedkeuren mits voorzien van een correcte uitleg van de rol van de poortwachter in deze fase. Een krappe meerderheid van de aanwezigen ziet daar heil in.

→ **Graag aankaarten bij CvTE.**

Vraag 5b

De term correlatie wordt niet in de syllabus omschreven. Er wordt vanuit gegaan dat docenten dit begrip uitleggen aan hun leerlingen. De syllabus laat zien wat je op het examen kunt verwachten en waar je je op kunt voorbereiden.

Voorstel: kan de 'richting van de correlatie' ook anders omschreven kan worden dan als positief en negatief, als dit inhoudelijk de lading dekt. Toevoegen in het EJAB: dat de richting van de correlatie van figuur 1 positief is/ **vermeerderd / stijgt** en dat de richting van de

correlatie van de figuur 2 negatief is / **verminderd / daalt**. Dit wordt ondersteund door een ruime meerderheid van de vergadering.

→ **Graag aankarten bij CvTE.**

Er is geen steun voor verruiming van het cv om correlatie op te vatten als de relatie tussen afhankelijke en onafhankelijke variabelen, wat sommige leerlingen hebben gedaan.

Vraag 7

Drie voorbeelden worden in het CV gekoppeld aan drie elementen van het kernconcept 'institutionalisering' (waarden, geformaliseerde regels, standaardgedrag patronen). De vraag nodigt de lln. niet uit dit ook te doen. Veel leerlingen kiezen een element en geven daar drie voorbeelden bij. Zij geven dus niet één op één een voorbeeld per element van het kernconcept. Sommige leerlingen geven de volledige omschrijving van het kernbegrip met drie voorbeelden, zonder deze expliciet aan de elementen te koppelen. In vergadering wordt gesteld dat veel lln het fout hebben doordat de vraag te weinig sturing geeft.

Tegelijkertijd wordt de vraag opgeroepen of het noemen van drie voorbeelden over één element van het kernconcept (bijv. slechts 'geformaliseerde regels') mag leiden tot 3 punten. De elementen van het kernconcept staan in 'een juist antwoord bevat' genoemd en moeten dus ook in het antwoord van de leerling staan. Maar de voorbeelden die de leerling geeft, zouden niet één op één aan elk van deze elementen gekoppeld hoeven te zijn.

Echter de vraag rijst of de vraag zelf duidelijk genoeg is geweest. In vraag 6 wordt bijv. gevraagd om 'informatie uit de inleiding om samenwerking te illustreren'. Dat is een heel andere formulering dan in vraag 7. Dit is niet logisch en niet helder.

Voorstel: het EJAB vervangen door drie voorbeelden uit de inleiding die op een correcte wijze zijn gekoppeld aan het kernconcept institutionalisering.

Graag aankarten bij CvTE.

→ Er wordt vervolgens gediscussieerd over de wenselijkheid dat in het CSE wordt gevraagd naar het x aantal te noemen elementen uit de omschrijving van het kernconcept. Daar wordt tegenin gebracht dat dit ten koste gaat van de zelfstandige redenering die een leerling moet kunnen maken en waarin hij aantoont het kernconcept te kunnen toepassen in een context door die elementen te selecteren die aansluiten op de context.

Vraag 9

Er zijn lln. die spreken over de afname van soevereiniteit. Dat staat echter al min of meer in de vraag en kan dus niet goed worden gerekend.

Er zijn een aantal docenten die constateren dat er 'doorredeneer-fouten' worden gemaakt. Op basis van een verkeerd gekozen antwoord, kan geen punt worden toegekend voor bijbehorende formulering.

Vraag 10

Het kenmerk in het cv 'regeren van eigen mensen' wordt door veel leerlingen niet herkend. De vraag is hier of geweldsmonopolie ook een juist antwoord is. Voorstel: Toevoegen aan het EJAB: met een toepassing van het regeren over een groep mensen (**zoals bijvoorbeeld het hanteren van een rechtssysteem over de eigen bevolking**) / **handhaven van een interne rechtsorde**)

Kleine meerderheid steunt dit voorstel.

→ **Graag aankarten bij CvTE.**

Vraag 11

Vraag: is politiek-psychologische theorie ook goed? Dat gekoppeld aan de sleutelfiguur Bolton. Hierin maakt een aantal leerlingen wel een sluitende redenering maar is de check of de bron daar voldoende informatie over geeft.. Dit wordt niet ondersteund door de vergadering. Hetzelfde geldt voor het voorstel om marxistische theorieën goed te keuren. Belangrijk is dat leerling in deze context realistische politiek herkent.

Vraag 12

De vraag wordt gesteld of er een andere redenering goed gerekend kan worden, waarbij niet de afweging van Afghanistan centraal staat? Bij de *law of anticipated reactions* gaat het echter in de syllabus over (onderzoek naar) de macht van staten. Daarom wordt een redenering vanuit het Internationaal Strafhof niet als geldig gezien.

Vraag 14

In de syllabus staan niet echt kenmerken van sociale binding opgesomd.

Kan een bredere omschrijving dan alleen 'vertrouwen' goed gerekend worden. Dit lijkt enigszins willekeurig te zijn gekozen. Is afhankelijkheid geen goede tweede optie? Hiervoor is geen draagvlak.

Uitleg vanuit vreemden, staat in cv. Het antwoord kan vanuit twee perspectieven geformuleerd worden: vanuit 'vreemden' en vanuit 'bekenden'. In beide gevallen kun je relateren aan de kosten. De meeste leerlingen kiezen voor 'bekenden'. De vraag geeft geen aanwijzing voor het te kiezen perspectief, terwijl het cv dwingend is: bij eerste bullet van 'een juist antwoord bevat' (ejab) staat 'tussen vreemden.'

Voorstel: Uitleg dat tussen 'bekenden veel sociale binding is' ook goed rekenen: aangenomen door een meerderheid van de vergadering.

→ **Graag aankaarten bij CvTE.**

Vraag 17

Veel docenten vinden het een ingewikkelde en complexe vraag, want de leerling moet redeneren vanuit Botsman en zijn visie op wat het effect van individualisering is. Er wordt gevraagd naar een begrip individualisering, niet naar het kernconcept.

Raar vinden docenten ook dat er gevraagd wordt om een omschrijving van het begrip individualisering als positief of als negatief proces, terwijl in het cv uitgegaan wordt van een negatief proces. Terwijl bij de eerste bullet van ejab staat: '.....als negatief/positief proces van individualisering.' Verwarrend!

Ln. komen dan bij andere citaten uit (o.a. de 'holle redenering'). Veel ln. hebben de vraag geïnterpreteerd alsof er een positieve samenhang is. Andere ln hebben gebruikt gemaakt van een formulering met enerzijds / anderzijds. Laten dus zien dat ze in staat zijn tot genuanceerd denken.

Omdat het mogelijk is op basis van de brontekst individualisering ook te zien als positief proces steunt een meerderheid een verzoek voor verruiming van het cv. Voorstel: **EJAB schrappen: ikke ikke ikke (!); EJAB eerste bolletje: een juiste redenering vanuit individualisering als een negatief of een positief gekoppeld aan een passend onderdeel uit tekst 4** en bij tweede bolletje aanvullen met: '.... Aan een afname / of toename van sociale cohesie. De redenering kan dus beide kanten op.

→ **Graag aankaarten bij CvTE.**

Vraag 19

Volgens docenten bevat de vraag veel onderdelen: eerste bullet ejab vraagt om toepassing, kenmerk en uitleg. Leerlingen lopen hierop vast.

De vraag is of Botsman vanuit het conflictparadigma naar de opkomst van de deeleconomie heeft gekeken. Is er echt sprake van een machtsstrijd tussen groot kapitaal en ondernemers in de deeleconomie? Wat staat er in de tekst om te onderbouwen dat het conflictparadigma is te herkennen?

Vraag 20

Materieel – postmaterieel is enige juiste dimensie. CV volgen.